

Zápis z 11. zasedání
Kolegia expertů k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva konaného dne
11. prosince 2024

Dne 11. prosince 2024 se na Ministerstvu spravedlnosti („MSP“) konalo 11. zasedání Kolegia expertů k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva a provádění Evropské úmluvy o lidských právech (dále jen po řadě „Kolegium“, „Soud“ a „Úmluva“), poradního orgánu vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudem.

I. ZAHÁJENÍ

Zasedání zahájil vládní zmocněnec pro zastupování ČR před Soudem *PETR KONŮPKA*. Úvodem členy Kolegia seznámil s tím, že od minulého zasedání Soud rozhodl o 14 stížnostech proti České republice, přičemž porušení Úmluvy shledal v šesti z nich. Z osmi rozhodnutí, v nichž Česká republika uspěla, krátce zmínil rozsudky ve věcech *Mirzoyan* (neprodoužení pobytu na základě utajovaných informací), *S.* (vzdělávání žáka s poruchou autistického spektra) a *Rybářství Třeboň* (církevní restituce).

Vládní zmocněnec Kolegium rovněž informoval o čtyřech případech, jejichž výkon byl od posledního zasedání úspěšně dovršen. Výbor ministrů uzavřel dohled nad výkonem rozsudků *Janáček* (kontradiktorní řízení před Ústavním soudem) a *Pálka a ostatní* (výše náhrady za vyvlastnění). Dále byly přijaty dvě důležité legislativní změny, které úspěšně implementovaly dvě rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva, a to rozhodnutí *ICJ* (procesní práva dětí do 15 let v řízení o činu jinak trestném) a *ERRC a MDAC* (zákaz umístování dětí do 3 let věku do ústavních zařízení). Vládní zmocněnec poděkoval členům Kolegia za spolupráci na těchto případech.

II. ROZSUDKY EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

Z PROTI ČESKÉ REPUBLICE (STÍHÁNÍ SEXUÁLNÍCH TRESTNÝCH ČINŮ)

Zástupkyně kanceláře vládního zmocněnce („KVZ“) *J. MARTINKOVÁ* nejprve přiblížila podstatu rozsudku, který se týká vyšetřování sexuálních trestných činů páchaných římskokatolickým knězem. Soud v rozsudku aplikoval obecnou zásadu, že stát má povinnost kriminalizovat a účinně stíhat všechny nekonsensuální sexuální akty. Upozornil, že tuto povinnost má stát i tehdy, je-li oběť již dospělá, svéprávná, pakliže nekladla žádný odpor a k aktům docházelo opakovaně. Soud konstatoval, že i v této situaci měly orgány činné v trestním řízení povinnost zkoumat konkrétní okolnosti, které byly relevantní pro posouzení, zda oběť s jednáním souhlasila. Mezi tyto okolnosti dle Soudu patří i to, že stěžovatelka neprotestovala během aktů, ale po nich ano, že dotýčný podezřelý byl vůči ní v pozici autority, a dále že stěžovatelka měla předchozí zkušenost se sexuálním nátlakem ze strany kněze, a proto mohla trpět posttraumatickou stresovou poruchou, která se může projevat např. zamrznutím.

Zástupkyně KVZ upozornila, že se událost stala mezi lety 2008–2009, tedy ještě za účinnosti trestního zákona z roku 1961. Dle analýzy KVZ a konzultací s dotčenými orgány již není nutné za účelem implementace přijímat žádnou novou právní úpravu, jelikož trestní zákoník od roku 2010 zakotvil pozitivní změny, na které dále navazuje judikatura Nejvyššího soudu. Jedná se například o zavedení trestného činu sexuálního nátlaku. Ten je zákonem definován s odkazem na zneužití postavení pachatele a jeho důvěryhodnosti nebo vlivu a judikatura Nejvyššího soudu jej výslovně vztáhla i na sexuální zneužití dospělé a svéprávné věřící osoby knězem. Další pozitivní posun nastal díky novele trestního zákoníku, která nabude účinnosti 1. 1. 2025. Novela mění definici znásilnění, rozšiřuje definici sexuálního nátlaku a zavádí novou definici bezbrannosti.

Zástupkyně KVZ rovněž dodala, že KVZ chystá v této oblasti tematickou příručku, která bude vydána v prvním čtvrtletí příštího roku.

Právní zástupce stěžovatelky *D. BARTOŇ* vyjádřil názor, že Česká republika by měla na základě redefinice sexuálních deliktů plnit požadavky jak tohoto rozsudku, tak předchozích rozsudků Soudu. Uvedl, že aktuální rozsudek může mít význam pro výklad redefinicí zakotveného nekonsensuálního jednání i toho, co lze do konce tohoto roku (2024) považovat za trestné. Připomenul hlavní požadavky na vyšetřování sexuálních trestných činů formulované Soudem. Jde především o zohledňování psychického stavu oběti, viktimologických poznatků, a to zejména při výkladu neurčitých právních pojmů, jako je bezbrannost nebo závislost, a zohledňování zranitelnosti obětí při získávání důkazů a zjišťování skutkového stavu. To se týká především trestného činu znásilnění a sexuálního nátlaku, kde bezbrannost a zranitelnost hrají podstatnou roli.

Tento výklad by dle jeho názoru bylo možné vztáhnout také na trestné činy spáchané před rokem 2010, kdy neexistoval trestný čin sexuálního nátlaku, a orgány činné v trestním řízení proto zápasí s tím, jak posuzovat jednání, která by byla od roku 2010 standardně podřazena pod trestný čin sexuálního nátlaku. Aktuálně se nabízí dvě cesty – podřazení pod trestný čin znásilnění skrze interpretaci bezbrannosti, nebo cesta, kterou se pokoušeli uplatnit v případě Z, tedy podřazení pod trestný čin pohlavního zneužití podle trestního zákona z roku 1961. Je přitom pravděpodobné, že obdobné případy se budou dále objevovat, jelikož dle viktimologických studií trvá obětem sexuálních deliktů zpravidla 8–15 let, než trestný čin ohlásí.

Vládní zmocněnec *P. KONŮPKA* uvedl, že KVZ usiluje o osvětu zvláště mezi soudci a státními zástupci, aby o rozsudku věděli a mohli vzít závěry Soudu v potaz při výkladu skutkových podstat trestných činů. U trestných činů spáchaných před rokem 2010 je nutné klást si otázku, zda by navrhovaná interpretace byla v souladu s článkem 7 Úmluvy. To bude vždy záležet na okolnostech konkrétního případu.

Právní zástupce stěžovatelky *D. BARTOŇ* poznamenal, že dle jeho názoru z rozsudku Soudu ve věci Z vyplývá, že by taková interpretace měla být v pořádku pro činy spáchané od prosince 2003, kdy Soud přijal rozsudek ve věci [M. C. proti Bulharsku](#).

Zástupce Úřadu vlády *V. KUNDRÁK* poděkoval všem, kteří se na legislativní změně podíleli. Zdůraznil, že vzdělávání orgánů činných v trestním řízení a podpora obětí jsou základními prioritami. Uvedl, že nyní se nedostává všem obětem adekvátní psychosociální podpory. Je proto potřeba se nad systémem zamyslet obecně, klíčové je přitom pojmut vzdělávání tak, aby bylo s oběti zacházeno citlivě, s respektem, nedocházelo k jejich další viktimizaci, důležitý je také zejména první kontakt s obětí. Úřad vlády bude dále podporovat další aktivity v tomto směru. Ačkoli lze případ považovat za vyřešený, je potřeba se setrvale snažit situaci obětí zlepšit.

Zástupce Nejvyššího státního zastupitelství („NSZ“) *J. CHROMÝ* souhlasil, že na případy sexuálního násilí je potřeba nahlížet novou optikou, došlo totiž k legislativním změnám a k judikaturnímu vývoji ve výkladu bezbrannosti a použití násilí. Novelizace trestního zákoníku přináší zmíněnou redefinici znásilnění, zvyšuje ochranu obětí, přičemž uvedl, že novela má rovněž potenciál přelivu mezi kategoriemi jednotlivých sexuálních deliktů. Zdůraznil ale, že vždy půjde do značné míry o dokazování.

Poukázal, že NSZ se sexuálně motivovanou trestnou činností duchovních nebo jiných představitelů církve zabývalo nejenom na pozadí kauz projednávaných před Soudem, ale také již v minulosti z vlastní iniciativy. NSZ zkoumalo rozsah a strukturu této trestné činnosti a to, jakým výsledkem konkrétní trestní řízení končí. Nejčastěji šlo právě o trestný čin pohlavního zneužívání dle trestního zákona z roku 1961 a později trestný čin sexuálního nátlaku podle trestního zákoníku z roku 2009. Tehdy nedostatek násilí pachatele či odporu oběti nepředstavoval aplikační problém. NSZ v tomto ohledu vyvinulo několik koordinačních a metodických aktivit a rovněž se zabývalo možnostmi a mezemi disciplinárního řízení orgánů církví.

Vládní zmocněnec P. KONŮPKA se dotázal, zda v návaznosti na rozsudek NSZ plánuje další vzdělávání státních zástupců. Zástupce NSZ J. CHROMÝ odpověděl, že využívají plán Justiční akademie, kde je tato problematika, i s ohledem na novelu trestního zákoníku, zařazena.

Zástupkyně Ústavního soudu M. HANYCH poděkovala všem zúčastněným. Za Ústavní soud potvrdila dynamický vývoj v této oblasti. Ústavní soud se k různým aspektům tohoto tématu vyjádřil v několika svých nálezech. Například v nálezu sp. zn. II. ÚS 527/23, který se týkal kauzy českého politika, Ústavní soud zdůraznil nejen hmotněprávní složku daného práva, ale i nutnost účinného vyšetřování, přičemž zhodnotil, že u jedné stěžovatelky došlo v daném případě k porušení článku 3 Úmluvy a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Ostatní stěžovatelky se obrátily na Soud. Ústavní soud se vyjádřil jak k postavení zvláště zranitelných obětí, tak k nárokům, které oběti mohou vznášet v adhezním řízení. Potvrdila, že s rozsudkem Z jsou soudci seznámeni a na Ústavním soudě probíhá vzdělávání, které tento vývoj reflektuje.

Vládní zmocněnec P. KONŮPKA shrnul, že panuje shoda na tom, že zákonná úprava je přiléhavá a že má být citlivě aplikována. Je nutné se však soustředit na to, aby orgány činné v trestním řízení byly schopny s oběťmi náležitě a citlivě zacházet a poskytovat sociálněprávní činnosti.

Zástupkyně KVZ J. MARTINKOVÁ doplnila, že již 12. prosince 2024 Soud vydá další rozhodnutí nebo rozsudek, a to ve věci *Y proti České republice*, která se rovněž týká sexuálního zneužívání římskokatolickým knězem.

Závěry:

Kolegium dospělo k závěru, že ve světle legislativního i judikurního vývoje, k němuž došlo po událostech rozhodných ve věci *Z proti České republice*, výkon tohoto rozsudku nevyžaduje změnu právní úpravy. Postačí důsledné uplatňování zásad z něj plynoucích při aplikaci úpravy stávající. Z rozsudku lze zejména vyvodit požadavek, aby se orgány činné v trestním řízení vždy zabývaly konkrétními skutkovými okolnostmi každého případu, které jsou relevantní pro posouzení existence souhlasu či nesouhlasu dotčené osoby s danou sexuální aktivitou.

V PROTI ČESKÉ REPUBLICĚ (ÚMRTÍ V PSYCHIATRICKÉ NEMOCNICI)

Zástupkyně KVZ J. MARTINKOVÁ shrnula, že rozsudek se týká úmrtí pacienta v psychiatrické nemocnici po použití taseru při policejním zásahu. Připomněla, že již v podkladech k poslednímu jednání Kolegia bylo shrnuto sedm oblastí, které je potřeba vyřešit pro implementaci rozsudku ve spolupráci s Ministerstvem zdravotnictví („MZ“), Generální inspekcí bezpečnostních sborů („GIBS“) a Policií České republiky („PČR“).

První oblast se týká sběru dat o počtu přivolání hlídek PČR do psychiatrických zařízení. Nyní se vede dialog s MZ, jak nastavit sběr těchto dat, přičemž cílem je zajistit státu informace o tom, jak často zařízení nezvládne situaci s pacientem vyřešit samo a musí zavolat policii. Diskuze je také o tom, jak definovat událost, která se bude v rámci systému sledovat, a jestli bude zaznamenání a případné hlášení těchto událostí fakultativní nebo obligatorní, anonymizované či neanonymizované. *Druhá oblast* se týká školení zdravotníků na deeskalaci konfliktů s pacienty, kde již MZ připravilo některé vzdělávací projekty. *Třetí oblast* pokrývá koordinaci pracovníků psychiatrie a policie, kdy Soud vytýká České republice, že neexistuje předpis, který by stanovil, jak mají postupovat zdravotníci a policisté při zásahu v nemocnici. MZ zřídilo meziresortní pracovní skupinu (členy jsou zástupci MZ, KVZ, profesních organizací, PČR i pacientů). Zatím proběhla dvě jednání (v září 2024 a v pondělí 9. prosince 2024), přičemž výsledkem činnosti skupiny má být metodika MZ, která upřesní zásady postupu a koordinace pracovníků a policistů, tak aby odrážela aktuální judikaturu Soudu a vnitrostátních soudů. A to včetně nového rozsudku ve věci [T. V. proti Chorvatsku](#), kde Soud definuje, jak má vypadat zásah policistů proti duševně nemocné osobě v terénu, či rozsudku Obvodního soud pro Prahu 8 z letošního roku, který se

týkal policejního zásahu v Psychiatrické nemocnici Bohnice. *Čtvrtá oblast* se týká výcviku policistů pro zásahy vůči osobám v excitovaném deliriu. Zde PČR navázala spolupráci s Psychiatrickou společností ČLS JEP k vypracování metodiky pro tyto situace. *Pátá oblast* se vztahuje na problematiku poziční asfyxie. V této oblasti byl Útvarem policejního vzdělávání v září 2024 přijat nový metodický pokyn, dle kterého je třeba používat polohu na břiše na zemi jako poslední možnost pouze na nejkratší nezbytnou dobu. *Šestá oblast* dopadá na užití taseru. Aktuálně není upraven speciální režim užití taseru vůči duševně nemocným osobám nebo u medikovaných pacientů v nemocnicích. Ministerstvo vnitra („MV“) ale připravilo výkladové stanovisko k § 58 zákona o policii, které reflektuje závěry rozsudku V. Poslední, *sedmá oblast* se týká účinného vyšetřování policejního zásahu a zabránění možné koluze mezi zasahujícími policisty. GIBS vypracuje k této otázce metodiku (za spolupráce KVZ, NSZ, PČR, celní správy a vězeňské služby), kdy nejdříve vznikne metodika k prevenci koluze policistů a následně v případě potřeby i k prevenci koluze pro celní správu a vězeňskou službu.

Zástupce MZ M. KRŠIAK uvedl, že vývoj systému sběru dat je poměrně složitý. Cílem sběru dat je schopnost kvalitativní analýzy. Na poslední jednání Kolegia následně navázalo jednání Kanceláře veřejného ochránce práv („KVOP“) a Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR („ÚZIS“) v srpnu 2024, kterého se MZ nezúčastnilo, a ocení tedy závěry ze strany KVOP. Zatím se nezdá nastavení hlášení skrze nežádoucí události jako vhodné, jelikož MZ získá souhrnné údaje za celou republiku, ale již nedokáže identifikovat jednotlivá zařízení a bez adresnosti nedokáže dělat kvalitativní analýzu. Odbor zdravotní péče udělal rychlý průzkum mezi fakultními nemocnicemi (11 největších nemocnic ČR), ve kterém se soustředil jen na somatická zařízení, kdy žádali o poskytnutí údajů za rok 2023 a 2024 o situacích, které lze považovat za přivolání PČR k pacientům. Za rok 2023 byla PČR přivolána v přibližně 6 700 případech a v roce 2024 proběhlo zatím 4 500 zásahů. Byla zde však vysoká variabilita mezi jednotlivými fakultními nemocnicemi v tom, co vykazaly, nicméně i skrze jednotlivé faktory byl rozdíl mezi nemocnicemi markantní. MZ považuje za zásadní, aby skrze nasbírané údaje byli schopni identifikovat zařízení, kde je zvýšený výskyt policejních zásahů a kde dochází k excesům. Tato data byla také prezentována na setkání meziresortní pracovní skupiny, kde je stále vedena debata, nakolik je systém hlášení nežádoucích událostí vhodný k tomuto sběru dat. Poměrně podstatný problém je to, že ÚZIS jako správce systému hlášení nežádoucích událostí uvádí, že tento systém není vhodný na adresné zaměření na jednotlivé poskytovatele.

Zástupkyně PČR K. HLAVÁČOVÁ uvedla, že Útvar policejního vzdělávání a služební přípravy připravuje vzdělávání policistů pro zásahy vůči osobám v excitovaném deliriu, a to ve formě videa a písemné metodiky, jakým způsobem s takovou osobou komunikovat, a nakonec doporučení k použití donucovacích prostředků, přičemž je zdůrazněno zacházení omezující riziko poziční asfyxie. Součástí videa by mělo být i „pohled pacienta psychiatrie“, které empaticky seznámí policisty s tím, jak se pacienti v dané situaci cítí.

Zástupkyně GIBS N. BOUŠKOVÁ připomněla, že aplikace metodiky k zabránění koluze mezi policisty by měla vést k naplnění požadavků Soudu, které na Českou republiku klade v oblasti účinného vyšetřování. Návrh metodiky bude zaslán k připomínkám PČR. Zdůraznila, že komunikace mezi GIBS a PČR je zásadní pro naplnění závěrů Soudu. Cíle metodiky jsou: 1) včasné aplikovaná opatření předcházející koluzi; 2) včasné předávání informací, že došlo k situaci, kterou má GIBS prošetřit (policejní zásah, kde nastala smrt osoby nebo závažný následek na zdraví); 3) následné předávání informací mezi oběma sbory. Dále GIBS doporučila PČR úpravu vnitřních předpisů. GIBS již upravila interní postup pro své příslušníky, kteří na místo vyjíždí a zajišťuje jejich vzdělávání. Až se PČR vyjádří k návrhu metodiky, budou finální podobu konzultovat s NSZ.

Zástupce NSZ J. CHROMÝ uvedl, že NSZ vnitřním pokynem nastavilo procesy k účinnému vyšetřování v detencích v případě podezření na trestný čin ohrožení života.

Zástupkyně KVOP M. KMECOVÁ ocenila, že akční plán vlády je zpracován rozumně a realisticky, odpovídá požadavkům Soudu a vede ke zlepšení poskytování psychiatrické péče. K otázce sběru dat připomněla, že Soud nepožadoval zavést sběr dat. Soud chce, aby byl zajištěn materiální a personální

standard poskytování psychiatrické péče, aby byla zařízení připravena zvládat agresivní pacienty primárně vlastními silami. Pro adekvátní výkon rozsudku by stát měl vědět, zda se v daném případě jednalo o exces jednotlivců, problematický přístup některých poskytovatelů, nebo systémový problém. Sběr dat vnímá zástupkyně KVOP jako rozumný mezikrok, ČR ale potřebuje data od všech poskytovatelů psychiatrické péče, ne jen fakultních nemocnic nebo psychiatrických oddělení všeobecných nemocnic. Doporučila specifikaci zásahu policie vůči agresivnímu pacientovi jako typ už existující nežádoucí události. Vyzdvihla, že změna metodiky pro hlášení nežádoucích událostí je rychlý krok, který umožní poskytovatelům tyto události sledovat. Vyjádřila naopak znepokojení nad tím, že oddalováním tohoto kroku jsou data za rok 2025 ztracena, protože sběr dat nebude nastaven už pro tento rok. Oceňuje krok MZ ve vzdělávání personálu těch nemocnic, které jsou zapojeny do projektu *Rozvoj akutní psychiatrické péče*. Z pohledu KVOP ale bude rozsudek v této oblasti vykonán, když budou v ČR existovat vzdělávací programy pro vstupní a průběžné vzdělávání (všech) pracovníků psychiatrické péče. Už nyní se mají v nemocnicích jednou ročně školit, ale obsah a kvalita těchto školení nejsou garantovány. Kolegium by mělo vidět, že zde je plán výkonu úzký. KVOP dále podporuje program výcviku policistů formou videa. Je ale zásadní, aby byly vypracovány i zásady přístupu policistů k lidem jevícím známky duševní poruchy. Odkázala na [doporučení Výboru ministrů \(čl. 32 odst. 4\)](#), že policisté mají být školeni v posuzování a zvládnání situací s osobami s duševním onemocněním. K metodice pro práci s člověkem v excitovaném deliriu vyzvala, aby v ní bylo výslovně uvedeno, že užití taseru vůči lidem, u kterých je pravděpodobné, že berou psychiatrické léky, je zcela poslední možnost před použitím zbraně.

Zástupce MZ *M. KRŠIAK* souhlasil se zástupkyní KVOP. K prvnímu okruhu otázek uvedl, že ministerstvo bude otvírat otázku materiálních a personálních standardů péče a rád ji proberou s meziresortní pracovní skupinou. Dále reagoval na výtku o ztrátě dat tak, že pokud nebude připravena kvalitní metodika zpracování dat a MZ je nebude umět vyhodnotit, tak jsou stejně ztracena. Připomněl také, že se problém zásahů policie neděje pouze v psychiatrických zařízeních, ale rovněž v somatických nemocnicích. Sběr by se proto neměl omezovat jen na psychiatrické nemocnice, ale měl by se týkat všech zařízení.

Zástupkyně PČR *K. HLAVÁČOVÁ* potvrdila, že u policejních metodik budou zdůrazněny i obecné zásady, jak přistupovat k osobám v excitovaném deliriu. Dále připomněla, že již dnes se taser užívá pouze v případech ohrožení života a zdraví. Vedení PČR nechce na zákonné úrovni užívání taseru zakazovat, protože se může stát, že vznikne situace ohrožení života nebo zdraví a bude nezbytné taser použít. Dále zdůraznila subsidiaritu užití taseru dle § 51 a násl. zákona o PČR.

Zástupkyně KVOP *M. KMECOVÁ* připomněla, že byť se rozsudek *V proti ČR* soustředí na excitované delirium, bylo by potřebné přijmout obecné zásady přístupu policistů k osobám s psychiatrickým onemocněním.

Zástupce Fóra lidských práv *M. MATIAŠKO* souhlasil, že je třeba se soustředit na širší okruh prevence, ale za zásadní považoval pokračovat v transformaci psychiatrické ústavní péče na komunitní, protože i tím se minimalizují rizika opakování případu *V*. Plán implementace rozsudku nepovažuje za dostatečně ambiciózní, jádro problému vidí v užití institutu ústavní péče a neprovedení transformace psychiatrické péče. Odkázal na ustanovení § 58 odst. 1 zákona o policii, dle kterého je zakázáno užití taseru proti osobě se zjevnou tělesnou vadou nebo chorobou. Tuto formulaci neshledává za dostatečnou. Na závěr oslovil zástupce GIBS s otázkou ohledně semináře realizovaného v září 2024, zda bude nadále pokračovat vzdělávání na policejní akademii, nebo šlo jen o jednorázovou akci. Zástupkyně GIBS *N. BOUŠKOVÁ* uvedla, že se jednalo o školení k účinnému vyšetřování a šlo o jednorázovou akci. Zda tato školení budou pokračovat, nemůže přislíbit, ale zůstávají s PČR ve spojení.

Vládní zmocněnec *P. KONŮPKA* souhlasil s *M. MATIAŠKEM*, že obecně je potřeba se zaměřit i na deinstitucionalizaci psychiatrické péče, nicméně že toto neplyne z rozsudku *V* a tato interpretace by byla příliš široká. Totéž potvrdila i zástupkyně KVZ *J. MARTINKOVÁ*, která připomněla, že ČR již předkládala akční plán k rozsudku *V*, v němž nebyl plán transformace psychiatrické péče zahrnut. Za

nejproblematictější okruh lze označit sběr dat ze strany MZ a ÚZIS, vyzvala proto zástupce MZ, zda může na dalším jednání Kolegia představit konkrétní model sběru dat.

Zástupce MZ *M. KRŠIAK* přislíbil, že na dalším Kolegiu rád informuje o posunu, ale s čistým svědomím se nemohou zavázat, že zároveň představí konkrétní model sběru dat.

Zástupkyně KVZ *J. MARTINKOVÁ* k otázce užití taseru uvedla, že aktuálně je konsensus na tom, že postačuje přijetí výkladového stanoviska k ustanovení § 58 zákona o policii, dle něhož termín „osoba se zjevnou chorobou“ zahrnuje i osoby se zjevnými projevy duševní poruchy a také osoby hospitalizované, které jsou pravděpodobně pod vlivem medikace.

Zástupce Úřadu vlády *V. KUNDRÁK* podpořil účinný sběr dat, který považuje za zásadní pro jakýkoliv posun. Uvědomuje si ale, že sběr je komplikovaný.

Vládní zmocněnec *P. KONŮPKA* zdůraznil, že nastavení parametrů sběru dat je potřeba projednat s předstihem a věnovat metodice sběru čas a úsilí přednostně, tak aby nebyla dále ztracena data za rok 2026.

Zástupkyně PČR *K. HLAVÁČOVÁ* zdůraznila, že je v praxi velmi složité nastavit, jak má policista poznat duševní poruchu. Tomu oponovala zástupkyně KVOP *M. KMECOVÁ* s tím, že již od roku 2004 existuje [doporučení Výboru ministrů](#), a nerozumí tedy, proč nelze vytvořit několik zásad a definovat, jak má policista poznat člověka s duševní poruchou. Zástupkyně PČR *K. HLAVÁČOVÁ* vysvětlila, že není složité nastavit samotné zásady, ale pro policisty v terénu je těžké poznat, jestli je daný člověk psychicky nemocný.

Vládní zmocněnec *P. KONŮPKA* ukončil debatu k rozsudku *V* a poděkoval všem mluvčím za obsáhlou a detailní rozpravu. Souhlasil, že jde o složité téma, a připomněl, že Výbor ministrů tento rozsudek zařadil do posíleného dohledu. Na závěr připomněl, že při práci na všech zmíněných výstupech, které budou ve věci *V* přijaty, je klíčové mít před jednotlivostmi na paměti jejich význam a účel spočívající v zajištění účinné ochrany života a zdraví.

Závěry:

Kolegium vyzývá Ministerstvo zdravotnictví, aby v otázce sběru dat o přivolání bezpečnostních složek do zdravotnických zařízení dále jednalo a posunulo se k formulaci konkrétního modelu sběru dat.

Kolegium vítá zahájení činnosti mezirezortní pracovní skupiny ke koordinaci postupu policistů a zdravotníků při společném zásahu a přeje si být na příštím zasedání informováno o průběžných výsledcích činnosti této skupiny.

Kolegium podporuje navázání spolupráce mezi Policejním prezidiem a Psychiatrickou společností ČLS JEP za účelem vytvoření metodiky pro školení policistů pro zásahy proti osobám v excitovaném deliriu a přeje si být na příštím zasedání informováno o vývoji v této oblasti.

Kolegium vítá vydání metodické doporučení ředitele Útvaru policejního vzdělávání a služební přípravy č. 3/2024, kterým dochází ke sjednocení a usměrnění činnosti příslušníků Policie ČR v oblasti přípravy k použití donucovacích prostředků s důrazem na problematiku poziční a kompresní asfyxie.

Kolegium vítá přijetí výkladového stanoviska Ministerstva vnitra ze srpna 2024, dle něhož se režim zvláště zranitelných osob podle § 58 odst. 1 zákona o policii vztahuje i na osoby se zjevnou duševní poruchou nebo hospitalizované. Zároveň vyzývá Policejní prezidium, aby pokračovalo v jednáních o tom, jak promítnout uvedený výklad do policejních metodik a vzdělávání.

Kolegium podporuje záměr GIBS vypracovat metodické doporučení pro Policii ČR, které stanoví postupy za účelem prevence koluze při vyšetřování policejního použití síly, jež vyústilo v úmrtí či vážné zranění, a přeje si být na příštím zasedání informováno o vývoji v této oblasti.

*D. H. A OSTATNÍ PROTI ČESKÉ REPUBLICE
(DISKRIMINACE ROMSKÝCH DĚTÍ V PŘÍSTUPU K ZÁKLADNÍMU VZDĚLÁVÁNÍ)*

Vládní zmocněnec P. KONŮPKA uvedl, že ve výkonu rozsudku, se kterým se Česká republika vypořádává již 17 let, dochází v poslední době k významnému posunu. Zástupkyně KVZ K. RADOVÁ informovala, že ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy („MŠMT“) byl vypracován nový Akční plán výkonu rozsudku obsahující opatření k desegregaci romských žáků. Ta se týkají tří oblastí, a to 1) reformy poradenského systému, tj. školských poradenských zařízení („ŠPZ“), která provádějí diagnostiku lehkého mentálního postižení; 2) podpory etnické desegregace ve vybraných lokalitách a 3) podpory škol včetně změn jejich financování. Opatření vycházejí z analýzy provedené společnostmi PAQ Research a STEM. Jejich podoba byla projednána Expertním fórem Kolegia k výkonu rozsudku *D. H. a ostatní*, složeného z řad zástupců dotčených orgánů a odborné společnosti včetně romské komunity. Akční plán byl v březnu 2024 projednán na ústním zasedání Výborem ministrů Rady Evropy. Ten přijetí Akčního plánu se zájmem přivítal a vyzval, aby byl o jeho plnění pravidelně informován. Celkově však vyjádřil vážné znepokojení, že se situace romských žáků stále nemění. Vyzval rovněž k analýze nízké účasti romských dětí na předškolním vzdělávání a přijetí podpůrných opatření ke zvrácení daného negativního trendu. K danému tématu proto KVZ v červnu 2024 uspořádala kulatý stůl se zástupci dotčených orgánů a odborné společnosti včetně zástupců romské komunity s cílem zahájení diskuze nad podobou těchto vhodných opatření, na jejichž návrhu aktuálně pracuje. Z dat společnosti PAQ Research přitom víme, že dva roky předškolního vzdělávání mohou u romských dětí významně pomoci se začleněním do běžného vzdělávání. K dalším podrobnostem o výkonu odkázala na podkladový materiál.

Zástupce MŠMT J. VÖRÖŠ MUŠUTA k postupu v implementaci Akčního plánu uvedl, že se mnohá opatření daří úspěšně posouvat, a odkázal na aktuálně projednávanou novelu školského zákona zavádějící indexované financování školství, které umožní zohlednit náročnost vzdělávání v dané škole včetně podílu socioekonomicky znevýhodněných žáků a s tím související větší potřebou podpory. Dodal ale, že k realizaci některých opatření se nepřistoupilo nebo je nedostatečná. Jako příklad uvedl ukotvení explicitního zákazu etnické segregace ve školském zákoně, který by MŠMT pomohl při komunikaci se zřizovateli a vymáhání dané povinnosti. MŠMT rovněž nezískalo přímý dohled nad ŠPZ, díky jejichž doporučení může být dítě zařazeno mimo hlavní vzdělávací proud. Vyvíjí ale úsilí metodické a kontrolní. Zaprvé je připraven způsob sběru dat od školských poradenských zařízení, díky čemuž bude možné vytipovat ta ŠPZ, která nadměrně diagnostikují lehké mentální postižení a doporučují zařazení do speciálních tříd. Zadruhé MŠMT připravuje závazný metodický postup k diagnostice lehkého mentálního postižení („LMP“), dle nové klasifikace mírné poruchy vývoje intelektu, a stanovení příslušných podpůrných opatření. Kombinace metodické a kontrolní činnosti má vést ke snížení neodpovídající diagnostiky LMP u romských dětí. Zástupce MŠMT J. VÖRÖŠ MUŠUTA dále vyzdvihl zahájení spolupráce MŠMT na etnické desegregaci školství ve vybraných územích s Ministerstvem pro místní rozvoj („MMR“), konkrétně Agenturou pro sociální začleňování, Národním pedagogickým institutem a PAQ Research. Na základě Memoranda o spolupráci pro ukončování etnické segregace vznikl tým pracovníků, který objíždí jednotlivé zřizovatele a konzultuje s nimi jejich konkrétní situaci a nabízí podporu. Pokud ale zřizovatelé segregaci řešit nechtějí, MŠMT nemá přímé nástroje, jak je k tomu donutit (např. přepsat spádové obvody, změnit ředitele), nebo finanční nástroje, které by zřizovatele mohly k desegregaci motivovat. V minulosti se ke zvýšení tlaku v území osvědčilo zapojení občanské společnosti či přímo poškozených rodin, které se segregaci bránily soudně. Alternativou by bylo zavedení takové kompetence pro MŠMT přímo do školského zákona. Aktuálně spolupracují s Českou školní inspekcí („ČŠI“), aby informaci, že na určité škole či území dochází k segregaci romských žáků, zahrnula do inspekčních zpráv a mohl to být důvod např. pro návrh na odvolání ředitele nebo výmaz školy z rejstříku, a tím posílit dozor nad zajišťování práva na rovný přístup ve vzdělávání ze strany zřizovatele. Za zásadní do budoucna označil další posílení spolupráce MŠMT s MMR a Ministerstvem práce a sociálních věcí („MPSV“), a to především v oblasti posílení účasti romských dětí na vzdělávání; dále v oblasti předávání dat, aby mohly pro podporu lépe vytipovat školy, které mají větší zátěž z pohledu socioekonomického znevýhodnění dětí; a k zavedení systémové podpory školního

stravování, která zatím nezískala politickou podporu. Na závěr zdůraznil, že na oblast rovného přístupu ke vzdělání není ze strany MŠMT alokováno dostatečné množství finančních prostředků. Danému tématu na MŠMT se věnuje pouze 2,5 úvazku, jejich financování je dojednáno jen do roku 2026. Vhodné by bylo i zřízení finančního nástroje k motivaci zřizovatelů k desegregaci. Česká republika přitom nyní čelí kvůli diskriminaci romských žáků i hrozbě uložení finančních sankcí ze strany Evropské komise.

Vládní zmocněnec *P. KONŮPKA* souhlasil, že jde o dlouhodobý problém a zdroje, které stát na jeho řešení alokuje, nejsou adekvátní závažnosti problému. Shrnul, že je potřeba vyzvat příslušné orgány, aby se to změnilo.

Zástupce Úřadu vlády *V. KUNDRÁK* souhlasil s tím, že se jedná o komplexní problematiku, a přestože je břemeno hlavně na MŠMT, týká se situace i dalších rezortů včetně MPSV a MMR. Vládní zmocněnkyně pro lidská práva sestavila pracovní skupinu, která připravila materiál s doporučeními k desegregaci. Daný materiál postoupí KVZ k vyjádření a k využití do další debaty pro výkon rozsudku *D. H. a ostatní*. Dodal, že aktuálně je u Evropské komise zahájeno řízení proti ČR pro porušení unijního práva. Za důležité považuje, aby tyto věci nebyly řešeny odděleně.

Zástupkyně KVZ *K. RADOVÁ* pro informaci poznamenala, že KVZ nebyla přizvána na první jednání pracovní skupiny MŠMT týkající se řízení před Evropskou komisí. Sama Evropská komise ve svém dopise odkazovala na Akční plán výkonu rozsudku *D. H. a ostatní*. Proto také považuje za vhodné tato dvě řízení propojit. Dále navrhla, aby Kolegium vyzvalo MŠMT a Ministerstvo financí, a případně i další orgány, k zajištění dostatečných financí na desegregační opatření, včetně zajištění možného pokračování case managementu ve vybraných oblastech a vytvoření finančně motivačního nástroje pro zřizovatele. Dále upozornila, že z aktuálně projednávané novely školského zákona vypadla pozice sociálního pedagoga, s jejímž zakotvením Akční plán výkonu rozsudku explicitně počítá, a zeptala se, jaký dopad to bude mít na romské děti. Ve vztahu k plánovaným opatřením k posílení dohledu MŠMT nad činností ŠPZ se dále zeptala, proč se nadále nepočítá se zavedením možnosti přímo odvolat ředitele ŠPZ.

Zástupce MŠMT *J. VÖRÖŠ MUŠUTA* uvedl, že pozice sociálního pedagoga je důležitá, protože nepřímě zabraňuje dalšímu prohlubování segregace, např. skrze spolupráci s rodinou či předcházení špatné diagnostiky. Navzdory těmto informacím vláda rozhodla schválit zákon bez zakotvení této pozice. Je možné, že k jejímu zakotvení dojde skrze pozměňovací návrhy. Důležité bude ale zajistit pro ně i finance. K druhé otázce uvedl, že toto vyvolalo velký odpor. Namísto toho se snaží prosadit, aby ČŠI mohla *ad hoc* vyhlášovat nové konkurzní řízení na ředitele ŠPZ. Větší význam dále přikládá zpětné vazbě, kterou ŠPZ budou poskytovat na základě nově sbíraných dat o diagnostice. V minulosti byl problém i kvůli absenci metodického vedení ze strany státu. Metodické vedení, monitoring a poskytování zpětné vazby dle nově sbíraných dat včetně kontroly ČŠI, považuje nyní za dostatečné nástroje.

Zástupkyně KVOP *M. KMECOVÁ* vyjádřila znepokojení nad tím, že aktuálně projednávaná novela školského zákona ruší pozici dalšího pedagogického pracovníka, což má dopad na děti s individuálními potřebami v oblasti zdravotního postižení. Zástupce veřejného ochránce práv by proto s MŠMT rád jednal o možné nápravě. Je třeba se vyvarovat situace, kdy by k realizaci práv romských dětí došlo na úkor jiné zranitelné skupiny.

Zástupce MŠMT *J. VÖRÖŠ MUŠUTA* uvedl, že tato jednání již probíhají jak na politické, tak na odborné úrovni. Náměstek MŠMT již jednal se zástupcem KVOP a přislíbil problematiku ustanovení minimálně odložit nebo přehodnotit záměr. K dodatečnému dotazu zástupkyně KVZ *K. RADOVÉ* o postupu v zavádění obědů zdarma, se kterými Akční plán počítá, uvedl, že situace je legislativně jednoduchá, ale politicky složitá, neboť není vyjasněno, jak by měla být zajištěna úhrada nákladů, které se mohou napříč zřizovateli značně lišit dle struktury obyvatelstva v jednotlivých obcích. Obává se, že se komplexní změna již do konce působení aktuální vlády nezvládne prosadit. Nicméně následující rok až dva bude pokračovat současná finanční podpora, která je zajišťována ze dvou dotačních programů

evropských fondů. Systémové zavedení obědy zdarma pro sociálně znevýhodněné děti považuje ale za klíčové.

Zástupkyně KVZ *K. RADOVÁ* proto doporučila apelovat na MŠMT a MPSV, aby zajistily systémové poskytování obědů zdarma pro sociálně-znevýhodněné žáky v souladu s Akčním plánem.

Zástupce Fóra lidských práv *M. MATIAŠKO* odkázal na stanovisko KVOP, ve kterém je zdůrazněno, že vyškrcnutím dalšího pedagogického pracovníka dojde k snížení nabytých sociálních práv a bude se jednat o porušení zákazu retrogrese. Kolegium by nad tímto mělo vyjádřit znepokojení. Zástupce MŠMT *J. VÖRÖŠ MUŠUTA* uvedl, že také nesouhlasí s tím, že by stát měl šetřit na dětech, které potřebují dalšího pedagoga. Uvedl, že aktuálně podpora v terénu nekopíruje potřeby žáků, jelikož je alokována nesystémově a nespravedlivě, kdy v různých krajích existuje různá praxe využívání podpůrných opatření. Proto vidí řešení v lepším a individuálním zaměření podpůrných opatření či v lepší definici potřebného žáka, což může v důsledku vést ke snížení počtu dalších pedagogických pracovníků, ale také k efektivnějšímu zaměření podpory.

Vládní zmocněnec *P. KONŮPKA* připomněl, že tento problém se týká hlavně žáků se zdravotním znevýhodněním, což jde mimo obsah rozsudku *D. H. a ostatní*. Shrnul, že akční plán, který byl předložen, obsahuje dobrá a ambiciózní opatření. Je ale zásadní, aby vláda věnovala tomuto problému náležité finanční a lidské zdroje.

Zástupce Úřadu vlády *M. CRHA* doplnil, že se tato opatření vyplatí i ekonomicky, a to s ohledem na aktuální případ Maďarska, které za porušování unijního práva dostalo od Soudního dvora EU pokutu ve výši 200 000 000 EUR spolu s penále ve výši 1 000 000 EUR za každý další den prodlení.

Závěry:

Kolegium vítá přijetí Akčního plánu k výkonu rozsudku *D. H. a ostatní*, který obsahuje plán opatření s cílem (i) reformy poradenského systému, (ii) etnické desegregace a (iii) podpory škol včetně finanční podpory sociálně-znevýhodněných žáků, a že jeho probíhající implementaci. Apeluje ale na vládu, aby pro jeho implementaci zajistila potřebné finanční a lidské zdroje.

Kolegium dále vyjadřuje znepokojení nad tím, že důležité opatření Akčního plánu na podporu úspěšnosti romských dětí ve vzdělávání v podobě zakotvení pozice sociálního pedagoga vypadl z aktuálně projednávané novely školského zákona (sněmovní tisk č. [618/24](#)). Vyzývá proto Poslaneckou sněmovnu a Senát, aby v rámci legislativního procesu zakotvení pozice sociálního pedagoga podpořily.

Kolegium rovněž vyzývá MŠMT a MPSV k účinnému zavedení systémové podpory hrazení nákladů na stravování pro sociálně-znevýhodněné děti, se kterým Akční plán počítá.

Kolegium vítá zahájení mezi-institucionální spolupráce MŠMT, MMR, NPI a PAQ Research s cílem podpory ukončení etnické segregace ve vybraných lokalitách. Žádá, aby bylo informováno o výsledcích pilotního programu, a vyzývá k zajištění potřebných personálních kapacit a finančních prostředků pro umožnění jeho úspěšné realizace i v následujících letech. Zároveň apeluje na MŠMT a MF, aby zavedly finanční nástroje, které by mohly být využívány jako motivace zřizovatelů k desegregaci na jejich území.

Kolegium v neposlední řadě vítá zahájení prací na návrzích opatření k posílení účasti romských dětí na předškolním vzdělávání s ohledem na jeho význam pro vyrovnání dopadů sociokulturního znevýhodnění, a vyzývá dotčená ministerstva ke spolupráci na jeho přípravě. Žádá, aby bylo o výsledném návrhu informováno na svém dalším zasedání.

*SPIŠÁK PROTI ČESKÉ REPUBLICE
(SOUDNÍ PŘEZKUM VAZBY MLADISTVÝCH)*

Zástupkyně KVZ *E. PETROVÁ* uvedla, že rozsudek se týká automatického přezkumu vazby mladistvých. Stěžovatel byl v 17 letech zadržen za spáchání zvlášť závažného provinění. Žádal o propuštění z vazby, jelikož uplynula tříměsíční lhůta pro automatický přezkum vazby stanovená trestním řádem. Soudy žádost odmítly s tím, že trestní řád se na stěžovatele nepoužije, jelikož existuje zvláštní úprava v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže, která stanoví dvojnásobný interval. Soud shledal porušení článků 5 a 14 Úmluvy, jelikož zhodnotil, že právní úprava diskriminuje mladistvé. Maximální délka intervalu automatického soudního přezkumu vyšetřovací vazby v případě zvlášť závažných provinění u mladistvých je totiž stanovena na šest měsíců, kdežto u dospělých na tři měsíce. Soud upozornil, že Úmluva neukládá státu povinnost pravidelně přezkoumávat vazbu, ale pokud stát přezkum zavede, musí být procesy nastaveny nediskriminačně.

KVZ věc diskutovala s dotčenými orgány, z čehož zjistila, že případů, kdy délka vazby mladistvých přesáhne tři měsíce, je jen několik desítek ročně. Nastavení kratší periodicity by tak justici nezatížilo. KVZ jednala s Nejvyšším soudem („NS“) a NSZ. Předseda NS poslal informaci o rozsudku vedení všech krajských a vrchních soudů. Nejvyšší státní zástupce zaslal doporučení krajským státním zastupitelstvím, jak postupovat v otázce soudního přezkumu vazby mladistvého po rozsudku *Spišák*, tedy že je třeba dodržet tříměsíční periodicitu přezkumu vazby. KVZ považuje za zásadní urychleně novelizovat příslušné právní předpisy, aby se předešlo dalším případům diskriminace mladistvých, na čemž se dotčené orgány shodly.

Zástupce NS *A. PAVEL* doplnil, že NS vydává Výběr rozhodnutí ESLP pro justiční praxi a předsedkyně senátu, která o vazbě mladistvých rozhoduje, k tomu napíše rozsáhlý komentář, ve kterém odkáže i na překlad rozsudku na webu Mezisoudy.

Zástupce NSZ *J. CHROMÝ* reflektoval potřebu legislativní úpravy. Uvítal by zapojení do očekávaného procesu změny legislativy. Uvedl, že s ohledem na to, že problém je potřeba řešit ihned, NSZ formulovalo dvě doporučení, a to (i) bezodkladně provést přezkum důvodů všech vazeb mladistvých státními zástupci a zpracovat záznam o výsledku přezkumu se zdůvodněním existence vazebních důvodů a jejich dalšího trvání v periodě tří měsíců a (ii) vyvolat ve všech těchto věcech soudní přezkum. Záměrem NSZ je zároveň zmapovat rozhodovací praxi soudů v těchto věcech. Všechny jejich aktivity budou shrnuty a zaslány KVZ na začátku ledna.

Zástupkyně legislativního odboru MSp *P. BELLOŇOVÁ* souhlasila s potřebou legislativní změny, dle jejího názoru však není realistické, že k ní s ohledem na délku legislativního procesu dojde ještě v tomto volebním období. Přislíbila však, že je připravena se tomuto tématu intenzivně věnovat, aby byla novelizace připravena k zaslání do legislativního procesu v novém volebním období. Rovněž upozornila, že je potřeba změnu řešit komplexně kvůli odlišnostem úpravy v trestním řádu a v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže.

Zástupce Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí *Z. KAPITÁN* apeloval na potřebu rychlé legislativní změny. S ohledem na aktuálně projednávané trestní předpisy Poslaneckou sněmovnou navrhl cestu skrze pozměňovací návrh (sněmovní tisk č. 861).

Zástupkyně KVOP *M. KMECOVÁ* potvrdila, že kroky k nápravě je třeba činit urychleně. Kdyby bylo možné připravit adekvátní pozměňovací návrh (ke sněmovnímu tisku č. 861), pak by s touto cestou souhlasila.

Zástupkyně legislativního odboru MSp *P. BELLOŇOVÁ* uvedla, že apelům rozumí, zároveň ale upozorňuje, že problematika je náročná. Preferuje, aby byl legislativní text připraven řádně v dalším volebním období.

Zástupce Úřadu vlády *M. CRHA* se připojil k apelu na urgentní legislativní řešení.

Závěry:

Kolegium vítá šíření povědomí o dopadech rozsudku do vnitrostátní právní praxe a bere na vědomí, že za tím účelem proběhnou další jednání se zástupci vrcholných soudů a Nejvyššího státního zastupitelství.

Kolegium považuje urychlené legislativní ukotvení nediskriminačního zacházení s mladistvými při automatickém přezkumu vazby jako nezbytnou součást implementace rozsudku.

MACHALICKÝ PROTI ČESKÉ REPUBLICĚ (PRESUMPCE NEVINY)

Zástupkyně KVZ K. RADOVÁ představila rozsudek z října 2024, ve kterém Soud shledal, že v rámci řízení o náhradu škody za trestní stíhání došlo k porušení práva stěžovatele na presumpci nevinu. Formulacemi v odůvodnění svých rozhodnutí totiž civilní soudy přisuzovaly stěžovateli odpovědnost za spáchání trestné činnosti, přestože jeho trestní stíhání bylo dříve zastaveno z důvodu promlčení trestnosti činu. Civilní soudy žalobu stěžovatele zamítly za analogického použití § 12 odst. 1 písm. b) zákona o odpovědnosti státu za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci. Soud konstatoval, že samotné zamítnutí žádosti o náhradu škody odůvodněné tím, že ze zastavení trestního stíhání z důvodu promlčení nelze automaticky dovozovat nezákonnost trestního stíhání, samo o sobě presumpci nevinu neporušuje. Pokud se tedy odůvodnění vyvaruje nevhodných formulací, je nepřiznání náhrady škody v obdobných případech slučitelné s Úmluvou. Informovala, že KVZ bude ve spolupráci s dotčenými orgány analyzovat rozsah problému a ověřit, zda řádný výkon rozsudku nevyžaduje kromě šíření povědomí o závěrech daného rozsudku přijetí i dalších obecných opatření.

Závěry:

Kolegium bere na vědomí závěry Soudu ohledně porušení zásady presumpce nevinu ve způsobu odůvodnění zamítnutí žádosti o náhradu škody za trestní stíhání, které bylo zastaveno z důvodu promlčení. Přeje si být dále informováno o výsledcích analýzy kanceláře vládního zmocněnce o šíři uvedeného problému a případných návrzích obecných opatření k zamezení opětovného porušení čl. 6 odst. 2 Úmluvy ze strany civilních soudů.

III. ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO VÝBORU PRO SOCIÁLNÍ PRÁVA

TRANSGENDER EUROPE A ILGA-EUROPE PROTI ČESKÉ REPUBLICĚ (PRÁVNÍ UZNÁNÍ ZMĚNY POHLAVÍ)

Zástupkyně KVZ J. MARTINKOVÁ připomněla, že se Kolegium zabývalo tímto rozhodnutím Evropského výboru pro sociální práva od roku 2018 už mnohokrát. V květnu 2024 vyhlásil Ústavní soud náleze, kterým zrušil ustanovení občanského zákoníku a zákona o specifických zdravotních službách podmiňující úřední změnu pohlaví chirurgickým zákrokem. Zároveň odložil vykonatelnost nálezu do konce června 2025, čímž poskytl zákonodárci prostor k přijetí nové úpravy. Dosud však nebyl takový návrh předložen. Soud ve své judikatuře nastavil mantinely pro úřední změnu pohlaví. *Zaprvé*, nesmí se jednat o žádnou podmínku spočívající v chirurgickém zákroku nebo v léčbě, která by vedla nebo s velkou pravděpodobností mohla vést ke znemožnění reprodukční funkce, a to i formou hormonální terapie nebo tzv. chemické kastrace. *Zadruhé*, musí se jednat o řízení, které je rychlé, transparentní, účinné a dostupné. *Zatřetí*, nastavení podmínek nemá vést k svévolnému či nepředvídatelnému rozhodování v této oblasti. Na závěr zmínila, že dva výbory Rady vlády pro lidská práva (Výbor proti mučení, Výbor pro práva LGBTI+ lidí) vyzvaly MSp, resp. vládu k tomu, aby právní úprava změny pohlaví nezakotvovala podmínku znemožnění reprodukční funkce v žádné podobě.

Zástupkyně MSp *P. BELLOŇOVÁ* shrnula, že ministerstvo nebude předkládat vládní návrh a nemá informace o tom, zda, kdy či v jaké podobě by měl být předložen poslanecký návrh.

Zástupce Úřadu vlády *V. KUNDRÁK* uvedl, že iniciovali jednání, které se týká dočasných možností na úrovni podzákonných předpisů, jak vyplnit hrozící právní vakuum. Jednali s MZ a MV a ta přislíbila, že v prvním čtvrtletí 2025 navrhnou úpravu metodik k provádění úřední změny pohlaví. Dále by měl být rozšířen okruh lékařských specializací, které mohou vydat potvrzení genderové dysforie. Zdůraznil, že se jedná o dočasné, a nikoliv ideální řešení, a že by podmínky změny pohlaví měly být upraveny na úrovni zákona.

Zástupce Fóra lidských práv *M. MATIAŠKO* souhlasil, že se jedná o dočasné řešení a že změna právní úpravy je nezbytná. Připomněl, že jak náměstek MSp *K. Dvořák*, tak poslankyně *H. Válková* přislíbili již v roce 2022 a 2023, že začínají pracovat na právní úpravě. Nestalo se tak. Vyjádřil znepokojení nad tím, že Česká republika není schopna tuto problematiku právně upravit ani po rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva, ani po rozhodnutí Ústavního soudu. Navrhnul, aby Kolegium vyslovilo znepokojení.

Vládní zmocněnec *P. KONŮPKA* souhlasil, že je nešťastné, jak se vláda k tomuto problému postavila.

Závěry:

Kolegium vyjadřuje hluboké znepokojení nad stávající situací a vyzývá vládu, aby bylo ještě v tomto volebním období nalezeno legislativní řešení úřední změny pohlaví, které zabraní právní nejistotě a zároveň bude respektovat mantinely plynoucí z judikatury Soudu, včetně:

- zákazu podmínění úřední změny pohlaví takovým zákrokem či léčbou, které by s vysokou pravděpodobností mohly vést ke sterilitě;
- povinnosti zavést za účelem úřední změny pohlaví rychlé, dostupné a transparentní řízení;
- požadavku nastavit právní úpravu v této oblasti tak, aby byla dostatečně přesná a detailní, čímž se eliminuje možnost svévolného rozhodování orgánů aplikace práva o žádostech o úřední změnu pohlaví.

V. ZÁVĚR

Vládní zmocněnec *P. KONŮPKA* členy Kolegia informoval o aktuálně vedených případech proti České republice, které čekají na rozhodnutí Soudu, Evropského sociálního výboru a smluvních orgánů OSN. Vyzdvihl stížnosti před Soudem týkající se pandemie Covid-19 a práva na vzdělání, svobodu pohybu a omezení provozu provozoven, jejichž společným jmenovatelem je otázka účinného prostředku nápravy proti krizovým opatřením vlády. Zmínil také nově komunikované stížnosti *Rath* (spravedlivý proces), *Karičková* (vyšetřování předsudečně pohnutky násilného trestného činu) a *Bevan* (uznání rozhodnutí britského soudu o osvojení osobami stejného pohlaví). Upozornil také na rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva ve věci *FEANTSA*, které bude zveřejněno dne 24. ledna 2025 a kterým se Kolegium bude zabývat na příštích zasedáních.

Závěrem vládní zmocněnec poděkoval členům Kolegia za jejich účast, vytrvalost a práci, kterou v oblasti výkonu rozhodnutí Soudu a dalších mezinárodních orgánů odvádějí. Připomněl, že jejich práce má své výsledky, a i přestože některé případy mohou působit beznadějně, úspěch se nakonec dostaví.

V Praze dne 11. prosince 2024

Vypracovaly: Nikola Burdová, Tereza Žuffová-Kunčová, Jana Martinková, Kateřina Radová, Eva Petrová
Schválil: Petr Konůpka